

De strijd om de loyaliteitsverklaring der studenten

Het lijkt ons zinvol, kort te herhalen wat wij in hoofdstuk 7 vermeldden over de crisis die zich van eind '42 af in de wereld van het hoger onderwijs voordeed: midden december grote onrust door van Dams aankondiging dat ca. zesduizend studenten op korte termijn in Duitsland moesten gaan werken; die aankondiging werd ingetrokken, de studenten keerden mede op advies van de Raad van Negen eind januari '43 naar de collegezalen en practica terug; op 6 februari volgden toen na de aanslag op Seyffardt de razzia's in Amsterdam, Delft, Utrecht en Wageningen als gevolg waarvan ruim zeshonderd studenten naar het concentratiekamp Vught overgebracht werden – en op 9 februari kwam het tot de algemene 'jacht op de jeugd' waardoor ca. twaalfhonderd jongeren in Vught belandden, onder hen enkele studenten uit Groningen. Die gebeurtenissen hadden het hoger onderwijs tot stilstand gebracht, ook daar waar men het geven van colleges en het houden van practica niet beëindigd had: de studenten vertoonden zich niet meer – dat was hun eenvoudig te riskant geworden.

Niet alleen secretaris-generaal van Dam vond dit een onwenselijke toestand maar ook Seyss-Inquart: instellingen van hoger onderwijs mochten in zijn satrapie niet ontbreken! Anderzijds kon hij de *Sicherheitspolizei* niet afvallen wanneer deze bij monde van Rauter en Harster beweerde dat opvallend veel studenten aan illegaal werk deelnamen. Hoe kon men de bokken van de schapen scheiden? Drie dagen na de studentenrazzia's had Seyss-Inquart het denkbeeld geopperd om uit Vught de studenten die een politiek-passieve indruk maakten, te ontslaan en hen door andere studenten van wie men wist dat zij actief anti-Duits waren, te vervangen. De eerstbedoelden zouden dan een belofte van gehoorzaamheid moeten afleggen – een belofte die men, aldus Seyss-Inquart, ook van de overige studenten kon vragen voorzover van hen niet verwacht behoefde te worden dat zij zich desondanks anti-Duits zouden blijven gedragen. Ten slotte sprak het voor Seyss-Inquart vanzelf dat uit de studentenwereld een zekere bijdrage gegeven moest worden aan de arbeidsinzet; men had Sauckel in december teleurgesteld – daar kon men niet mee doorgaan.

Om met punt één te beginnen: hoe kwam men aan de namen van de anti-Duitse activisten onder de studenten? Van Dam vroeg de rectores magnifici om een opgave. Die kreeg hij van geen hunner: de niet-NSB'ers weigerden medewerking en de twee NSB'ers (de Burlet in Groningen, Mees in Wageningen) hadden onvoldoende gegevens. Nu had van Dam tevens op het Studentenfront van de NSB een beroep gedaan – inderdaad kon hij, zoals hij op 18 februari in het college van secretarissen-generaal